

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

7. Architecti intellige[n]tia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

Diuinæ Sapientiæ, ita Eusebius (lib. 3. hist. cap. 24.) declarat. Paulus, qui inter ceteros Apostolos eruditior etiam in verbis videtur, & in sensibus præpotens, non amplius, quam paruulum Epistolarum suarum corpus reliquit. Quod utique immensa continet intra se, latque innumera Sacramenta, utpote, qui usque ad tertium cælum raptus, qua gererentur, inspexerat, & in ipsum quoque DEO dignum Paradisum abductus, viderat ibi ineffabilia verba, & DOCTRINAM illius interim Schola exceperat.

PORRO, Sapiencia tam humana quam diuina, vel est speculatiua. aut theorica, vel practica spectans vsum. Et hæc maximè requiritur in Architecto: nam Architectonica est practica, effectiua. Est autem Sapiencia practica, Sapiencia operans, quæ est Sapiencia Sanctorum, nunquam à virtutibus auulsa, si tamen à virtute distinguitur. Tanta autem hæc fuit in Paulo Architecto, ut cum virtutum omnium ARCAM nominet Chryostomus Sanctus, magnus semper Pauli, sed ex vero, encomiastes, admirator, & assecla, qui omnibus Patronum illum suum Sanctis præferre non dubitat, illustri comparatione bilancis, quam sic proponit. (2. ad Corint. 6.) *Etiamsi quis totum, contra eum iustorum chorum sigillatim appendat, inueniet trutinam virtutum ponderibus à Pauli parte depressam.* Sed nobis factum est, rudia quædam Sapientiæ Paulinæ lineamenta duxisse, ut omnibus appareat, quàm is verè dixerit: *Per gratiam DEI, qua data est mihi, ut SAPIENS ARCHITECTVS, fundamentum posui.*

ARTICULUS VII.

ARCHITECTI INTELLIGENTIA.

SAPIENTIÆ in Architecto Beseleele INTELLIGENTIA iungitur: quæ iuxta radicem originalem diuersum quid significat ab illâ. Denotat enim vox Hebræa actum illum mentis, quo res certò cognoscuntur, aut

E

quæ

quo agere quidpiam decernit Artifex, luce quadam peculiarari mentem illustrante; cum verbum Hebraicum, unde fluxit nomen, quod Sapientiam vertit Latinus Interpretes. propriè significet, res similes dissimilesque prudenter discernere, quod mentis indicium vocare possumus, vt Vilalpādus affirmat. (*) At Rabbi Leui docet Sapientia subesse certam ac primariã rerum cognitionem; intelligentia secundariam, quæ habetur, cum res aliæ ex alijs colliguntur ac deducuntur. Vtramque vocem coniungit Ieremias Propheta, prioremque quasi sequentis causam facit: *Quis est vir Sapiens qui intelligat hoc?* eremias ix. id est, qui sapientia ita sit præditus, vt hoc possit intelligere, & ex præcognitionibus certis deducere? Quare innuitur, Architecto dedisse DEVM notitiam claram principiorum vniuersalium, quæ ad artem artificemque spectant; deinde verò etiam peritiam colligendi & statuendi, quæ ex ijs deduci possunt. atque ita constituendi, quibus ædificium partibus, quâ symmetria, quibus ornamentis perfici possit. Item, definiendi, quot domus integra contignationes, quot in singulis conclauia, quot ambulacra, quot aulas habere debeat: quantum esse oporteat, secundum proportionem palatij peristylum & ex qualibus columnis; quàm amplum impluuium quàm longa lataque ianua, quàm vastum propylæum quomodo constituenda sit, & quot pedum, ante ædes, area.

Hæc similiaque ad Architecti intelligentiam spectant, quæ maximè conuenit Architecto, si Hebraicæ originationis habeatur ratio, quam accuratè perpendit Vilalpandus. Qui asserit vocem architectonicam, ædificare & intelligere, ferè eandem esse apud Hebræos. Et quidem Latinum, *intelligo*. Linguae periti compositum ferunt, ab *inter* & *lego*, quia rem intrinsecus peritusque considerare significat: idemque est in ædificandi vocabulo

(*) Vilalp. to. 2. in Ezech. p. 2. c. 2. p. 45.

bulo (banah) hebraico, (a) quod *edifico* significat. Ut monetur Architectus, non obiter illi perpendendum suum opus, cum non nisi solerti attentione animi perspectif- que sigillatim omnibus ædificiorum fabricæ perficiantur. A quâ longè alieni sunt, qui ea præstare nec norunt, nec volunt, inquit laudatus antea Templi Ierosolymitani illustrator.

(a) בַּנָּה banah בָּנָה banan.

ARTICULUS VIII.

ARCHITECTI SCIENTIA.

IMPLETUS fuit BESELEEL, ut idoneus esset Tabernaculi Architectus, *Spiritu DEI, Sapientia, Intelligentia, & Scientia*, Quæ vox notitiam cognitionemque designat, sed diuersam à Sapientiâ & intelligentiâ, nimirum, labore, industriâ, & experienciâ acquisitam. Quocirca in Diuinis litteris, quando DEVS vel prospera pollicetur, vel minatur aduersa, plerumque subnectere consuevit: *Et scietis, quia ego Dominus*. Solet etiam verbo *videndi* eadem vox coniungi, quasi multiplici plurimum sensuum experimento percipiantur ea quæ perspicacissimo visus sensui proponuntur. Eadem tamen ad internos quoque mentis sensus referuntur. Sic ad Achabum Propheta libro tertio Regum dicere introducit: (cap. 20. 22.) *Vade & confortare, & scito, & vide quid facias: sequenti enim anno Rex Syriæ ascendet contra te*. Et Dominus apud Ieremiam: (2. 19.) *Arguet te malitia tua, & auaritia tua increpabit te: vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum DEVM tuum*. Tali scientia cum voluerit Dominus præditum esse Beleleem ad Architecturam Tabernaculi, monent viri singularis eruditionis, & in Architectura versati: nulli fas esse, tantum ingenij sui perspicacitati tribuere, ut Architectum se evadere posse præsumat, absque scientiâ;